DE EERSTE SCHELLENFAUNA VAN CURAÇAO,
IN SIMONS' BESCHRIJVING VAN DIT EILAND,
1868

In vergelijking met Oost-Indië is onze kennis betreffende de Westindische schelpdieren betrekkelijk jong. RUMPHIUS' werk over de 'schaaldieren' van Ambon, waarvan een groot deel op schelpen betrekking heeft, verscheen in 1705 te Amsterdam. Bijna anderhalve eeuw later komt het eerste samenvattende schelpenboek van West-Indië gereed (D'ORBIGNY, 1841-1853), waarin vier soorten van Curaçao genoemd worden, alsmede één van Sint Maarten. In de soortenlijst van KREBS (1864), een Deens apotheker en schelpenverzamelaar, die een aantal jaren op St. Thomas (Maagden eilanden) woonde, komen de Nederlandse Antillen er beter af. Van St. Maarten worden meer dan honderd soorten vermeld, van Saba twee, en van Curaçao zestien soorten (COOMANS, 1963).

Van de hand van Dominee G. J. SIMONS verscheen in 1868 te Oosterwolde '*Beschrijving van het eiland Curaçou uit verschillende bronnen bijeenverzameld*'. Het werk besluit met een systematisch gerangschikte lijst van dieren, die volgens de schrijver op Curaçao voorkomen. Deze lijst werd samengesteld met de hulp van de officier van gezondheid N. ANSLIJN. Wij willen hier de door SIMONS vermelde Mollusken nader beschouwen, die door hem in twee klassen worden verdeeld: Schelpdieren en Weekdieren, op de bladzijden 150 en 151. Hieronder zijn deze klassen van SIMONS' lijst weergegeven, de doorlopende nummers tussen vierkante haakjes zijn door ons aangebracht.

p. 150. 12e Klasse. SCHELDPDIEREN. (CONCHIFERAE.)

Inlandsche benamingen.

ORDE II. LAMELLIBRANCHIATA.

Fam. II. Ostracea.

[1] 1. *Ostrea edulis* L.

Oester, klein van soort.

Fam. V. Arcacea.

- [2] 1. *Arca Noachi*. L. Noachs ark.
 [3] 2. „ *tortuosa*.

Fam. VI. Mytilaceae.

- [4] 1. *Mytilus edulis*. L. Paloeli, mosselen.
 [5] 2. *Pinna nobilis*. L. Hamdoublet.

Fam. VII. Trygoniacea.

- [6] 1. *Trygonia pectinata*.

Fam. VIII. Naiadeae.

- [7] 1. *Unio pictorum*. Patoeti di vera.

Fam. XIII. Veneraceae.

- [8] 1. *Venus erycena*. Lang.

13e Klasse. WEEKDIEREN. (MOLLUSCA.)

Inlandsche benamingen.

ORDE II. GASTEROPODA.

Fam. VII. Cyclobranchiata.

- [9] 1. *Chiton cumminghii*. Tapa conchi.
 [10] 2. *Patella umbella*.
 [11] 3. „ *scaphroides*. } Schoteltjes

Fam. VIII. Asphidobranchiata.

- [12] 1. *Haliotis harva*. Zeeoor.

Fam. X. Ctenobranchiata.

- [13] 1. *Trochus maculopus*. Getakte piramied.
 [14] 2. *Turbo littoreus*. Alikruik.
 [15] 3. *Scalaria communis*. Gewone wenteltrap.
 [16] 4. „ *Curasavica*. Kokolisji di kalkoena.
 [17] 5. *Conus virgo*. Mennisten toot.
 [18] 6. *Oliva erythrostoma*. Dadelhoorn.
 [19] 7. *Voluta pallida*. Jufferhoorn.
 [20] 8. „ *musica*. Muziekhorn.
 [21] 9. *Raccinum echinophorum*. Geknobbelde Bethoorn.
 [22] 10. „ *Surinamensis*. Surinaamsche kinkhoorn.
 [23] 11. „ *undatum*. Wulk.

p. 151.

- [24] 12. *Strombus gigas*. Koorkoor, kromhoren.
 [25] 13. *Murex ramosus*. Stekelhoren.
 [26] 14. „ *colus*. Fransche spil.
 [27] 15. „ *vetagus*. Snuitpen.

ORDE III. CEPHALOPODA.

Fam. XIV. Octopoda.

- [28] 1. *Octopus vulgaris*. Zeekat.

SIMONS vermeldt (p. 145) dat hij voor de indeling van het dierenrijk het '*Handboek der Dierkunde*' 2e uitgave (1849-1855) van J. VAN DER HOEVEN heeft gebruikt. Dit geldt voor de namen en nummers van klassen, orden en families. De moderne indeling verschilt aanmerkelijk van die van honderd jaar geleden. Het phylum der Weekdieren (Mollusca) bestaat uit zes klassen, waarvan er vier vertegenwoordigd zijn in SIMONS' lijst: Tweekleppige schelpen (Pelecypoda of Lamellibranchia) [nrs. 1-8]; Keverslakken (Amphineura) [nr. 9]; Slakken (Gastropoda) [nrs. 10-27]; en Inktvissen (Cephalopoda) [nr. 28].

Wanneer we de Latijnse soortnamen van SIMONS' schelpenlijst beschouwen, dan blijkt dat de meeste namen niet aan West-Indische dieren toebehoren. SIMONS (al dan niet met ANSLIJN), geen bioloog zijnde, heeft waarschijnlijk de volgende werkwijze toegepast: een aantal schelpen van Curaçao werd vergeleken met de afbeeldingen in een of meer plaatwerken. Aangezien er ook Nederlandse namen worden vermeld, moet dit een Nederlands schelpen- of dierenboek geweest zijn. Mevrouw W. S. S. VAN DER FEEN, conservator voor de weekdieren aan het Zoölogisch Museum in Amsterdam, was in staat het werk aan te wijzen, waaruit SIMONS de meeste namen verkregen heeft. Het is M. HOUTTUYN's "*Natuurlyke Historie of uitvoerige beschryving der Dieren, Planten en Mineralen, volgens het samenstel van den Heer Linnaeus*," eerste deel, 14de (1770), 15de (1771) en 16de (1771) stuk.

SIMONS heeft niet de moeite genomen om in de tekst van HOUTTUYN na te gaan, welke de geografische verspreiding is van de door hem genoemde soorten; anders zou hij geweten hebben, dat vele van deze niet in West-Indië voorkomen.

Vier soortnamen [nrs. 3, 6, 8, 9] werden alleen uit VAN DER HOEVEN overgenomen; drie Latijnse namen komen niet voor in de zoölogische literatuur, zij werden door SIMONS zelf gegeven [nrs. 11, 16, 22].

Wat betreft de inlandse namen, die ten dele in het Nederlands, soms in het Papiamentse zijn, moeten wij opmerken dat bijna alle Nederlandse namen beslist niet op de Nederlandse Antillen worden, noch werden gebruikt. Ze zijn zonder meer uit HOUTTUYN overgeschreven. De Papiamentse namen heeft SIMONS op Curaçao zelf vernomen.

Wij zullen hier de soorten van SIMONS' lijst een voor een bespreken, de bron aanwijzen waaraan hij de naam ontleend heeft, en trachten na te gaan welke Westindische soorten door hem bedoeld werden.

[1] *Ostrea edulis* L. Oester.

Ostrea edulis, Gewoone Oester. HOUTTUYN, 15, p. 341.

Ostrea edulis L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 56.

Ostrea edulis Linnaeus is de Europese oester. SIMONS deelt mede dat de Curaçaose oester 'klein van soort' is. De algemeen op Curaçao voorkomende oester is de Mangrove-oester, *Crassostrea rhizophorae* (Guilding), die inderdaad kleiner is (6 tot 10 cm) dan de Europese soort (10 tot 15 cm). De andere Curaçaose oestersoorten zijn minder bekend, en worden niet gegeten (COOMANS, 1959, p. 19). Ongetwijfeld zal SIMONS de Mangrove-oester bedoeld hebben. HOUTTUYN (p. 344) noemt de (Europese) oester van de Westindische mangroves! In het Papiamentu wordt deze soort eveneens oester genoemd, soms verbasterd tot hustu.

[2] *Arca Noachi* L. Noachs ark.

Arca Noae, Noachs-Ark. HOUTTUYN, 15, p. 307.

Arca Noae L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 65.

Arca noae Linnaeus leeft in de Middellandse Zee. Op Curaçao wordt een nauw verwante soort aangetroffen, *Arca zebra* Swainson (synoniem *Arca occidentalis* Philippi), die wel door SIMONS verzameld zal zijn. Het is een algemene soort op Curaçao. Merk op dat SIMONS het woord *Noae* gewijzigd heeft in *Noachi*.

[3] *Arca tortuosa*.

Arca tortuosa, Haspel-Doulet. HOUTTUYN, 15, p. 306.

Arca tortuosa L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 65, pl. 13 fig. 4.

Trisidos tortuosa (Linnaeus) zoals deze soort tegenwoordig heet, wordt in de Indische en de Stille Oceaan gevonden. Aangezien SIMONS de Nederlandse naam uit HOUTTUYN niet vermeldt, heeft hij deze soort waarschijnlijk niet van HOUTTUYN, maar uit VAN DER HOEVEN overgenomen, waar zij ook is afgebeeld. Deze schelp is eigenaardig gedraaid, en geen enkele Westindische soort lijkt er op. De enige mogelijkheid is, dat SIMONS een enigszins vergroeid exemplaar van *Arca imbricata* Bruguière voor *tortuosa* heeft aangezien.

[4] *Mytilus edulis* L. Paloeli, mosselen.

Mytilus edulis, Gewoone Mossel. HOUTTUYN, 15, p. 408, pl. 119 fig. 4.

Mytilus edulis L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 63.

Mytilus edulis Linnaeus is de eetbare mossel van Europa en Noord-Amerika.

De mosselsoort die algemeen op Curaçao voorkomt is *Brachidontes exustus* (Linnaeus); wij nemen aan dat SIMONS deze soort bedoeld heeft, ze is in HOUTTUYN vermeld (15, p. 407, *Mytulus exustus*) van Jamaica. Paloeli is de Papiamentse naam. De Westindische soort is veel kleiner dan de Europese mossel. Minder algemeen op Curaçao is *Brachidontes citrinus* (Röding), die geel is. Een derde mosselsoort, *Brachidontes recurvus* (Rafinesque) is groter, maar zeldzaam; ze wordt slechts in enkele baaien aangetroffen.

[5] *Pinna nobilis* L. Hamdoublet.

Pinna nobilis, Edele Ham-Doublet. HOUTTUYN, 15, p. 450, pl. 119 fig. 5.

Pinna nobilis L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 63.

Pinna nobilis Linnaeus is een Zuideuropese soort. Met deze naam heeft SIMONS *Pinna carnea* Gmelin bedoeld, de enige soort van het geslacht *Pinna* die op Curaçao voorkomt, en daar algemeen is.

[6] *Trygonia pectinata*.

Trygonia pectinata Lam. VAN DER HOEVEN, 2, p. 66, pl. 13 fig. 5.

Neotrygonia pectinata (Lamarck) leeft in Australië, tot welk gebied dit geslacht beperkt is. Wanneer we het slot buiten beschouwing laten, vertoont de schelp gelijkenis met *Americardia media* (Linnaeus), een algemene soort van Curaçao. Wij nemen aan dat SIMONS deze twee soorten verwisseld heeft.

[7] *Unio pictorum*, Patoeti di vera.

Mya Pictorum, Verf-Schulp. HOUTTUYN, 15, p. 153.

Unio pictorum Lam. VAN DER HOEVEN, 2, p. 68.

Unio pictorum (Linnaeus) is een Europese zoetwatermossel. Het is uiterst merkwaardig, dat SIMONS deze soort van Curaçao noemt, aangezien er geen enkele zoetwatermossel op Curaçao voorkomt, en ook niet kan voorkomen, omdat zoet water practisch ontbreekt. De soort is noch in HOUTTUYN, noch in VAN DER HOEVEN afgebeeld. SIMONS geeft niet de Nederlandse naam van deze soort, maar wel een Papiamentse naam: Patoeti di vera. Voor de betekenis hiervan hebben wij ons gewend tot de Curaçaose bioloog Drs. I. J. HERMANS, die ons mededeelde: "Het woord *patoeti* is niet bekend in het Papiaments, wel *paloeli* [mossel]; *di vera*, ik neem aan dat dit *di tera* moet zijn, hetgeen *van de aarde* of *van de grond* betekent."

Wanneer we aannemen dat Patoeti di vera een drukfout is voor Paloeli di tera, aardmossel, dan zijn we wellicht in staat om te bepalen welke soort door SIMONS bedoeld werd. Een aantal zeeschelpen leeft ingegraven in het zand, soms in ondiep water; op hen is de naam aardmossel zeker van toepassing. Van de Curaçaose 'aardmossels' is *Asaphis deflorata* (Linnaeus) de enige die in vorm *Unio pictorum* nabij komt, al is ze kleiner (5 tot 6 cm). *Asaphis deflorata* is algemeen in diverse baaien van Curaçao,

leeft in ondiep water, en is derhalve gemakkelijk te verzamelen. VAN BENTHEM JUTTING (1927, p. 27) zegt van deze soort, door haar *Asaphis coccinea* (Martyn) genoemd: "Among the natives the soft parts are estimated as an excellent food." Dit feit versterkt de mening dat *Asaphis* de 'paloeli di tera' zal zijn. Tijdens ons verblijf op Curaçao (1957-1960) hebben wij echter nooit geconstateerd dat deze soort wordt gegeten.

Een andere mogelijkheid is dat Patoeti di vera een drukfout is voor Paloeli di verf, hetgeen dan een letterlijke vertaling van de Nederlandse naam is; het woord verf wordt namelijk ook in het Papiamentto gebruikt. Pater P. BRENNER O.P., een kenner van Papiamentse vissen- en schelpennamen, deelde ons mede dat hij nimmer de namen 'paloeli di tera' en 'paloeli di verf' had vernomen op Curaçao.

[8] *Venus erycina*, Lang.

Venus Erycina, Kwaaker. HOUTTUYN, 15, p. 260.

Venus erycina Lam. VAN DER HOEVEN, p. xv, pl. 13 fig. 7.

Venus erycina Linnaeus is een algemeen voorkomende soort uit de Indische en Stille Oceaan. De Westindische *Macrocallista maculata* (Linnaeus), vrij zeldzaam op Curaçao, vertoont veel gelijkenis met *Venus erycina*, maar wij betwijfelen of SIMONS deze soort bedoeld zal hebben. Naar aanleiding van de afbeelding in VAN DER HOEVEN menen wij dat SIMONS de zeer algemene *Chione cancellata* (Linnaeus) in handen had.

SIMONS heeft de naam *Venus erycina* niet uit HOUTTUYN, anders zou hij de Nederlandse naam Kwaaker genoemd hebben. De door SIMONS vermelde inlandse naam Lang is ons niet bekend. Het is niet onmogelijk dat de auteursnaam Lam (afkorting van Lamarck) verkeerd gelezen of gedrukt was, en tot Lang werd.

De bovengenoemde acht soorten behoren inderdaad tot de Lamelli-branchia; maar de eerste soort van SIMONS' Gastropoda [nr. 9], wordt tegenwoordig niet meer tot die klasse gerekend. Voor deze soort en verwanten is een aparte orde gevormd: de keverslakken, behorende tot de klasse Amphineura.

[9] *Chiton cummingii*, Tapa conchi.

Chiton Cummingii. VAN DER HOEVEN, p. xv, pl. 13 fig. 1.

Chiton cumingsi Fremby leeft aan de kust van Chili. Op Curaçao komen drie soorten van het geslacht *Chiton* vrij algemeen voor: *C. tuberculatus* Linnaeus, *C. squamosus* Linnaeus, en *C. marmoratus* Gmelin, die alle drie te vergelijken zijn met *Chiton cumingsi*.

Met Tapaconchi bedoelt men op Curaçao echter de zeer algemene *Acanthopleura granulata* (Gmelin), die ook gegeten wordt (COOMANS, 1959, p. 30).

[10] *Patella umbella*, Schoteltje.

Patella, Schottels of Schotteltjes. HOUTTUYN, 16, p. 511.

Patella umbella Gm. VAN DER HOEVEN, p. xvi, pl. 13 fig. 9.

Patella umbella Gmelin, synoniem van *Patella compressa* Linnaeus, leeft in Zuid-Afrika. In West-Indië leven geen soorten van het geslacht *Patella*; de napvormige slakken van Curaçao behoren tot de geslachten *Hemitoma*, *Emarginula*, *Acmaea*, en *Siphonaria*. Napvormige schelpen met een opening in de top zijn soorten van *Fissurella*, *Diodora* en *Lucapina*.

Het is moeilijk te bepalen welke Curaçaose soort SIMONS met *Patella umbella* bedoeld kan hebben. Wanneer wij de opening in de top van *Fissurella barbadensis* (Gmelin) wegdenken, lijkt deze zeer algemene soort het meest op de afbeelding in VAN DER HOEVEN.

[11] *Patella scaphroides*, Schoteltje.

De naam *Patella scaphroides* is niet bekend in de zoölogische literatuur, deze naam was dus door SIMONS zelf gekozen. Een beschrijving bleef achterwege, zodat niet kan worden nagegaan welke soort hiermee bedoeld werd. De Latijnse naam geeft ons weinig houvast (wij vermoeden overigens dat *scaphroides* een drukfout is voor *scaphoides*, *scapha* = boot) omdat alle napvormige slakken ook bootvormig zijn. Er is een *Patella scapha* bekend, door GMELIN beschreven in 1791, maar die soort heeft waarschijnlijk niets te maken met de *Patella* van SIMONS.

[12] *Haliotis parva*, Zeeoor.

Haliotis parva, Rood Zee-Oortje. HOUTTUYN, 16, p. 510, pl. 124 fig. 5-6.

Haliotis parva L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 133.

Haliotis parva Linnaeus is een Zuidafrikaanse soort. Geen enkele *Haliotis* is van Curaçao bekend. In dieper water nabij de Florida Keys is een kleine soort aangetroffen, *Haliotis pourtalesi* Dall.

Wij veronderstellen, met enige twijfel, dat SIMONS een soort uit het geslacht *Sinum* voor *Haliotis* heeft aangezien. Twee soorten leven in West-Indië: *Sinum perspectivum* (Say) die wit is, en *Sinum maculatum* (Say) met bruine banden over de schelp. De eerstgenoemde is, alhoewel zeldzaam, van Curaçao bekend.

[13] *Trochus maculopus*, Getakte piramied.

Trochus maculosus, Getakte Pieramied. HOUTTUYN, 16, p. 341, pl. 124 fig. 1.

Trochus maculosus Linnaeus leeft in de Indische en Stille Oceaan. Wanneer we de figuur in HOUTTUYN vergelijken met de Westindische slakken, dan kan SIMONS *Astraea imbricata* (Gmelin) bedoeld hebben. Deze soort is algemeen op Curaçao.

[14] *Turbo littoreus*, Alikruik.

Turbo Littoreus, Alikruik. HOUTTUYN, 16, p. 361, pl. 124 fig. 2.

Turbo littoreus L., Alikruik. VAN DER HOEVEN, 2, p. 142.

Littorina littorea (Linnaeus) is een Europese en Noordamerikaanse soort,

die niet in West-Indië wordt aangetroffen. Diverse *Littorina* soorten zijn algemeen op Curaçao (COOMANS, 1958, p. 61-62, pl. 8), maar de afbeelding in HOUTTUYN doet vermoeden dat SIMONS een *Nerita* soort voor *Littorina* heeft aangezien. *Nerita peloronta* Linnaeus, die algemeen is op Curaçao, lijkt het meest op de afbeelding. In het Papiamentse heet deze soort Djacaroo, maar het schijnt dat deze naam alleen op Bonaire bekend is. Dit is wellicht de reden dat hij niet als inlandse naam vermeld is door SIMONS.

In verband met de naam Alikruik is het wellicht mogelijk dat SIMONS een andere soort bedoeld heeft: *Livona pica* (Linnaeus). TEENSTRA (1836, p. 289) deelt namelijk mede: "de Alikruik, die van weinig waarde is, op Curaçao Coqueluizen genoemd wordt, en door velen met smaak gegeten." De naam Alikruik wordt op Curaçao niet gebruikt, Coqueluis hoort men ook niet meer. Kokolishi, het Papiamentse woord voor schelp, is afgeleid van Coqueluis.

Echter, wanneer SIMONS *Livona pica* bedoeld zou hebben voor *Turbo littoreus*, dan zou hij zeker de inlandse naam Kiwa gebruikt hebben, waaronder deze soort algemeen bekend is. Ze wordt tot op heden nog steeds gegeten (COOMANS, 1959, p. 14).

[15] *Scalaria communis*, Gewone wenteltrap.

Turbo Clathrus, Gemeene Wenteltrap. HOUTTUYN, 16, p. 390, pl. 124 fig. 3.

Scalaria communis Lam., *Turbo clathrus* L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 139.

Clathrus clathrus (Linnaeus) komt in Europa voor. De Westindische *Epitonium lamellosum* (Lamarck), die van Curaçao bekend is, zal de door SIMONS vermelde soort zijn.

[16] *Scalaria Curasavica*, Kokolishi di kalkoena.

De naam *Scalaria Curasavica* werd door SIMONS zelf gegeven aan *Cerion uva* (Linnaeus), hetgeen ook door WAGENAAR HUMMELINCK (1940, 1 p. 101, 2 p. 47: "*Scalaria curassavica* Simons, 1868, p. 150 [nomen nudum].") wordt vermeld. Deze soort was reeds door LINNAEUS beschreven, en zij is in HOUTTUYN genoemd (16, p. 396, *Turbo Uva*, Gebakerd Kindje) van West-Indië, echter niet afgebeeld en derhalve ook niet door SIMONS herkend. Het is de enige door SIMONS vermelde landslak; de soort is zeer algemeen op Curaçao en Bonaire, komt ook voor op Aruba, en wordt alleen op deze drie eilanden aangetroffen. De Papiamentse naam Kokolishi di kalkoena dankt zij aan het feit dat ze als (kalkhoudend) voedsel aan kalkoenen werd gegeven. Voor dit doel werd deze soort in de vorige eeuw naar Duitsland uitgevoerd, en verkocht voor de prijs van één cent per kilo (BOEKE, 1907, p. 143).

[17] *Conus virgo*, Mennisten toot.

Conus Virgo, Menniste Toot. HOUTTUYN, 16, p. 50; een afbeelding van *Conus generalis* op pl. 120 fig. 1.

Conus virgo Linnaeus is een soort uit de Indische en de Stille Oceaan.

Een tiental *Conus* soorten wordt op Curaçao aangetroffen (COOMANS, 1958, p. 99-100, pl. 14-15). Het is moeilijk te gissen welke soort door SIMONS voor *C. virgo* gehouden is, waarschijnlijk een van de grotere soorten, zoals *Conus regius* Gmelin of *C. ranunculus* Bruguière, die beide algemeen zijn.

[18] *Oliva erythrostoma*, Dadelhoorn.

Voluta Oliva, Dadel. HOUTTUYN, 16, p. 143, pl. 120 fig. 3.

Oliva erythrostoma Lam. VAN DER HOEVEN, p. XVI, pl. 14 fig. 1.

Oliva erythrostoma Lamarck wordt gevonden in de Indische en de Stille Oceaan. Drie *Oliva* soorten komen op Curaçao voor: *O. reticularis* Lamarck, *O. fusiformis* Lamarck, en *O. caribaeensis* Dall & Simpson. Alleen *Oliva reticularis* is algemeen, en vertoont voldoende gelijkenis met *O. erythrostoma*, zodat wij kunnen aannemen dat deze soort door SIMONS was gevonden.

[19] *Voluta pallida*, Jufferhoorn.

Voluta pallida, Juffertje. HOUTTUYN, 16, p. 149, pl. 120 fig. 4.

Hyalina pallida (Linnaeus), synoniem *H. tenuilabra* (Tomlin), is een Westindische soort, die echter zeldzaam is op Curaçao. Wij geloven niet dat deze soort door SIMONS bedoeld werd, en bovendien lijkt de afbeelding in HOUTTUYN niet op de soort die wij *Hyalina pallida* noemen. Uit de afbeelding zouden wij afleiden dat SIMONS *Prunum prunum* (Gmelin) voor zich had.

[20] *Voluta musica*, Muziekhoorn.

Voluta Musica, Muziekhooren. HOUTTUYN, 16, p. 165, pl. 120 fig. 5.

Voluta musica Linnaeus is een vrij zeldzame soort in West-Indië, maar ze komt algemeen voor op Curaçao. Ongetwijfeld is SIMONS voor deze soort juist met zijn determinatie.

Voluta musica is wellicht de oudste bekende soort van Curaçao. Reeds in 1658 werd zij van dat eiland beschreven door DE ROCHEFORT (p. 214): "D'un Coquillage couvert de Notes de Musique. - Il y a un Coquillage fort considerable que Monsieur du Montel croit que l'on peut trouver en quelque des Antilles, bien qu'il n'en ait veu qu'a Coraço. Il est d'une figure un peu differente des Porcelaines [= *Cypraea*], c'est à dire un peu plus ramassé. On le nommé *Musical*." Op p. 216 van bedoeld werk is deze soort afgebeeld door DE ROCHEFORT, de tekening is niet fraai, de soort lijkt meer op een *Cypraea* dan op een *Voluta*, en de notenbalken lopen dwars over de schelp, in plaats van in de lengte. De tekenaar heeft de soort waarschijnlijk niet zelf gezien, maar omdat er slechts één soort is met het muziekschrift-patroon, is verwisseling niet mogelijk.

[21] *Raccinum echinophorum*, Geknobbelde Bethoorn.

Buccinum Echinophorum, Geknobbelde Belhooren. HOUTTUYN, 16, p. 194, pl. 122 fig. 1.

Cassis echinophora, *Buccinum echinophorum* L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 148.

Cassidaria echinophora (Linnaeus) leeft in de Middellandse Zee. SIMONS heeft zowel de Latijnse als de Nederlandse naam verkeerd overgeschreven, waarschijnlijk heeft hij niet in VAN DER HOEVEN opgemerkt dat de soort in een ander genus thuis behoort. Van de afbeelding in HOUTTUYN is het moeilijk te beslissen welke Curaçaose soort door SIMONS bedoeld werd. Het kan een soort zijn uit de familie Cassididae, wellicht *Cassis flammea* (Linnaeus) of *Phalium cicatricosum* (Gmelin). Maar aangezien er geen tanden voorkomen aan de binnenzijde van de buitenlip bij *Cassidaria echinophora*, kan SIMONS even goed een geheel andere soort bedoeld hebben, namelijk *Purpura patula* (Linnaeus), te meer daar deze soort ook geknobbeld is.

[22] *Raccinum Surinamensis*, Surinaamsche kinkhoorn.

Kinkhooren-Eijeren van Suriname. HOUTTUYN, 16, p. 221, pl. 122 fig. 2.

Er is in de zoölogische literatuur geen soort bekend met de naam *Buccinum surinamensis*, waaruit wij afleiden dat deze naam van SIMONS zelf afkomstig is, geïnspireerd door de figuur en beschrijving in HOUTTUYN. Deze auteur spreekt over de 'Kinkhooren-Eijeren', die in Suriname gevonden worden. De afbeelding daarvan vertoont een heel en een geopend ei, waarin een schelpje zichtbaar is. Wij herkennen hierin het ei en het embryo van de landslak *Strophocheilus oblongus* Müller. Het is mogelijk dat SIMONS *Nassarius albus* (Say), die enige gelijkenis vertoont met het schelpje in het ei, de naam *Buccinum surinamensis* heeft gegeven.

SIMONS' *Buccinum surinamensis* heeft niets te maken met een andere zogenaamde *Buccinum* van Suriname, waarvan SCHEPMAN (1915, p. 478) vermeldt: 'misschien dat hieronder [d.i. het geslacht *Purpura*] de *Buccinum* behoort, die door Kappler wordt vermeld als een soort zeeslak, die men bij eb aan aangespoelde boomstammen vindt, van 3 tot 4 centimeter hoog, met een dikke schelp vol knobbels, die door Indianen bij manden vol gevonden en gekookt gegeten wordt.' Dr. D. C. GEIJSKES gaf ons hieraangaande de volgende informatie: "De door Kappler bedoelde slak is stellig *Thais* (*Thaisella*) *trinitatensis* (Guppy) (= *coronata* Lamarck) die hier algemeen langs de eekust voorkomt." *Thais trinitatensis* wordt echter niet op Curaçao aangetroffen, terwijl het genus *Buccinum* noch in Suriname, noch op Curaçao voorkomt.

[23] *Raccinum undatum*, Wulk.

Buccinum Undatum, Wulk. HOUTTUYN, 16, p. 228, pl. 122 fig. 3-4.
Buccinum undatum L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 150.

Buccinum undatum Linnaeus is een soort uit het Atlantische gebied van Europa en Noord-Amerika. Het is moeilijk om uit te maken welke Curaçaose soort hiervoor werd aangezien door SIMONS. *Cymatium poulsoni* Mörch lijkt er wel op, maar dat is een zeldzame soort; wij geven *Tonna maculosa* (Dillwyn) de voorkeur.

- [24] *Strombus gigas*, Koorkoor, kromhoren.

Strombus Gigas, Kroonhooren. HOUTTUYN, 16, p. 261, pl. 123 fig. 1.
Strombus gigas L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 148.

Strombus gigas Linnaeus is algemeen in West-Indië, ook op Curaçao. De voet van het weekdier wordt gegeten. De Papiamentse naam is Karkó, SIMONS noemt Koorkoor.

- [25] *Murex ramosus*, Stekelhoren.

Murex ramosus, Stekelhooren. HOUTTUYN, 16, p. 285, pl. 123 fig. 2.

Onder *Murex ramosus* Linnaeus kunnen enkele soorten worden samengevat. De Westindische soort heeft nu de naam *Chicoreus brevifrons* (Lamarck), een algemene soort op Curaçao.

- [26] *Murex colus*, Fransche spil.

Murex Colus, Fransche Spil. HOUTTUYN, 16, p. 311, pl. 123 fig. 3.

Fusinus colus (Linnaeus) is een soort uit de Indische en de Stille Oceaan. De Curaçaose soort die SIMONS voor *Fusinus* gehouden heeft, zal waarschijnlijk *Fasciolaria tulipa* (Linnaeus) geweest zijn.

- [27] *Murex vetagus*, Snuitpen.

Murex Vertagus, Snuitpen. HOUTTUYN, 16, p. 334, pl. 123 fig. 4.

Cerithium vetagus (Linnaeus) is wederom een soort uit de Indische en de Stille Oceaan. Diverse soorten van het geslacht *Cerithium* leven op Curaçao (COOMANS, 1958, p. 69-70, pl. 11), van welke *C. litteratum* (Born) zeer algemeen is, zodat wij aannemen dat SIMONS deze soort bedoeld heeft.

- [28] *Octopus vulgaris*, Zeekat.

Octopodia, *Polypus*, Zee-Kat. HOUTTUYN, 14, p. 352, pl. 111 fig. 2.
Octopus vulgaris, *Sepia Octopus* L. VAN DER HOEVEN, 2, p. 175.

Octopus vulgaris Lamarck is een inktvis die inderdaad rondom Curaçao wordt aangetroffen, en in het Papiamento, evenals in het Nederlands, Zeekat wordt genoemd. In het Papiamento echter ligt de klemtoon op de tweede lettergreep. Een andere inktvis van hetzelfde geslacht, die eveneens bij Curaçao voorkomt is *Octopus hummelincki* Adam.

Het heeft er alle schijn van dat SIMONS (met ANSLIJN) voor de determinatie van de Curaçaose Weekdieren slechts van de twee genoemde werken, HOUTTUYN en VAN DER HOEVEN, gebruik gemaakt heeft. Het is echter mogelijk dat nog een ander werk erbij betrokken is. SIMONS heeft drie Latijnse namen uit HOUT-

TUYN volgens VAN DER HOEVEN gemoderniseerd [nrs. 7, 15, 28]. Het is opvallend dat SIMONS geen Nederlandse naam geeft voor de soorten, die hij niet uit HOUTTUYN kent [nrs. 3, 6, 9, 16]. Aangezien bijna uitsluitend soorten genoemd worden die afgebeeld zijn in HOUTTUYN en VAN DER HOEVEN, twijfelen we er zelfs aan of SIMONS alle schelpen zelf in handen had. Indien hij zelf verzameld had, of had laten verzamelen, dan zou hij veel meer dan 28 soorten verkregen hebben; en bovendien is het wel zeer toevallig dat alleen de afgebeelde soorten op Curaçao voorkomen! De platen waarop SIMONS' soorten staan afgebeeld zijn: HOUTTUYN, 14 (1770), plaat III [nr. 28]; 15 (1771), plaat 119 [nrs. 4, 5]; 16 (1771), plaat 120 [nrs. 17, 18, 19, 20], plaat 122 [nrs. 21, 22, 23], plaat 123 [nrs. 24, 25, 26, 27], plaat 124 [nrs. 12, 13, 14, 15]; VAN DER HOEVEN (1849-1855), platenatlas, plaat 13 [nrs. 3, 6, 8, 9, 10], plaat 14 [nr. 18]. Niet afgebeeld in een van deze twee werken zijn de nummers [1, 2, 7, 11, 16]. Nummer [1] is de oester, wij kunnen aannemen dat SIMONS deze soort herkend heeft zonder afbeelding; nummer [2] is echter een minder bekende soort; nummer [7] is de zoetwatermossel, die een raadsel is in SIMONS' lijst. Het is derhalve mogelijk dat SIMONS deze drie soorten in een ander werk afgebeeld gevonden heeft, hetwelk ons niet bekend is. Drie soorten zijn door SIMONS zelf van een naam voorzien [nrs. 11, 16, 22].

Beschouwen wij de Latijnse namen, dan behoren slechts zes van de 28 door SIMONS genoemde soorten tot de Westindische fauna [nrs. 11, 16, 20, 24, 25, 28]. In enkele gevallen kon uit de Papiamentse naam worden afgeleid welke soorten bedoeld waren [nrs. 1, 4, 9, 16, 24, 28]. Voor de overige soorten hebben wij moeten gissen welke bedoeld werden. In enkele gevallen was dat niet moeilijk, omdat de afgebeelde soorten in HOUTTUYN en VAN DER HOEVEN voldoende gelijkenis vertonen met soorten die algemeen voorkomen op Curaçao [nrs. 2, 5, 8, 13, 14, 15, 18, 19, 26]. In andere gevallen was de gelijkenis minder opvallend, maar het algemeen voorkomen op Curaçao geeft toch wel voldoende zekerheid dat de door ons genoemde soortnamen door SIMONS bedoeld waren [nrs. 3, 6, 10, 21, 22, 23, 27]. De zoetwatermossel [7] blijft een twijfelgeval, evenals de *Conus* [17], terwijl de door ons voorgestelde soort voor [12] onzeker is, omdat zij zeldzaam is op Curaçao. Voor de *Patella* [11] was ook geen geschikte oplossing te vinden, omdat vele soorten hoedjesslakken op Curaçao voorkomen.

Behalve dat SIMONS weinig zorg heeft besteed aan de deter-

minatie, is het aantal drukfouten vrij groot. Wij noemen: Trygonia voor Trigonina [6], Patoeti voor Paloeli [7], vera voor tera óf voor verf [7], erycena voor erycina [8], scaphroides voor ? scaphoides [11], harva voor parva [12], maculopus voor maculosus [13], Raccinum voor Buccinum [21, 22, 23], bethoorn voor belhoorn [21], kromhoren voor kroonhoren [24], vetagus voor vertagus [27].

Wat betreft enkele andere diergroepen uit SIMONS' lijst, de beide namen van vleermuizen die hij vermeldt (p. 156), zijn eveneens van de schrijver zelf afkomstig (HUSSON, 1960, p. 54). Twee vleermuissoorten zijn algemeen op Curaçao, en HUSSON concludeerde dat deze soorten door SIMONS bedoeld waren. Dezelfde werkwijze dus die wij toepassen met betrekking tot de schelpdieren, door aan te nemen dat SIMONS alleen algemeen voorkomende soorten gekend zal hebben.

Uit een persoonlijke mededeling van Dr. L. B. HOLTHUIS is ons het volgende van de kreeftachtigen bekend: "Bij de Crustacea gebruikt Simons allerlei Latijnse namen zowel van Nederlandse soorten (*Cancer pagurus*, *Pagurus bernhardus*, *Oniscus asellus*, enz.) als die welke in de Middellandse Zee (*Eriphia spiniformis*) in de Indo-West Pacific (*Cancer pelagicus*, *Gelasimus vocans*) of in West-Indië (*Gecarcinus ruricola*) voorkomen. Daarnaast maakt hij (of Anslijn) ook zelf namen, zoals *Crangon major* en *C. minor*, en *Gecarcinus albus*; deze namen zijn bij mijn weten nooit eerder door iemand anders gebruikt. Wat de inlandse namen betreft deze zijn zeer goed en daaraan zijn de soorten die hij bedoelt vaak te herkennen. Kangreeuw di Hollanda (= Hollandse krab) is *Carpilius coral-linus*. Pannekrab (of panikrak) is tegenwoordig nog de naam voor *Callinectes* soorten. Soldaatje of soldachi wordt nog steeds voor heremietkreeften gebruikt."

Hieruit blijkt dat HOLTHUIS, wat betreft de Kreeftachtige dieren, tot dezelfde conclusies komt als wij ten aanzien van de Weekdieren: de meeste door SIMONS gebruikte namen behoren toe aan dieren die niet in West-Indië voorkomen. De soorten waarvoor SIMONS geen naam vond werden door hem zelf van een naam voorzien. Verder zijn de inlandse namen zeer belangrijk, omdat zij duidelijk verklaren welke soorten bedoeld zijn.

Vanuit zoölogisch standpunt heeft SIMONS' schelpenlijst weinig waarde, afgezien van de fouten is zij zeer onvolledig. Maar het is te waarderen dat een niet-bioloog zich de moeite getroost heeft om een faunalijst van Curaçao samen te stellen, systematisch ingedeeld, en voorzien van wetenschappelijke en inlandse namen.

Het heeft, na SIMONS, lang geduurd voor dat er weer iemand aandacht had voor de zeeschelpen van Curaçao. SCHEPMAN (1915) noemt alle hem bekende mariene soorten van de Nederlandse Antillen, maar hij geeft zelden aan welke soorten op de afzonderlijke eilanden gevonden zijn. Tevoren waren de fossielen genoemd door LORIÉ (1887) en SCHEPMAN (1888), terwijl BOEKE (1907)

de economisch belangrijke soorten had besproken. Nog het meest volledig is VAN BENTHEM JUTTING (1927) in haar overzicht van de Curaçaose weekdieren die in het Zoölogisch Museum te Amsterdam aanwezig zijn. ENGEL (1925, 1927) en MARCUS (1963) hebben de naaktslakken behandeld, en ADAM (1937) schreef over de inktvissen. COOMANS (1958) geeft een soortenlijst van de zeeslakken der Nederlandse Antillen, en hij bespreekt (1959) de economisch bruikbare weekdieren. Maar tot op heden is een overzicht van de Curaçaosche mariene weekdieren, dat op enige volledigheid aanspraak kan maken, nog niet verschenen.

De landslakken en zoetwaterweekdieren daarentegen, waarvan SIMONS er één vermeldt, zijn nagenoeg volledig bekend sedert de studies van VERNHOUT (1914), BAKER (1924), VAN BENTHEM JUTTING (1925) en WAGENAAR HUMMELINCK (1940).

Wij betuigen gaarne onze dank aan Mevr. W. S. S. VAN DER FEEN-VAN BENTHEM JUTTING te Amsterdam voor haar hulp bij het opsporen van SIMONS' bronnen, en voor het doorlezen van het manuscript. Pater P. BRENNER O.P. te Curaçao, Dr. D. C. GEIJSKES te Suriname, Drs. I. J. HERMANS te Curaçao en Dr. L. B. HOLTHUIS te Leiden gaven ons enkele belangrijke inlichtingen.

LITERATUUR

- ADAM, W., 1937. Céphalopodes des îles Bonaire et Curaçao. *Capita Zoologica* 8, p. 1-29.
- BAKER, H. B., 1924. Land and freshwater Molluscs of the Dutch Leeward Islands. *Occ. Pap. Mus. Zool. Michigan* 152.
- BENTHEM JUTTING, W. S. S. VAN, 1925. On a collection of non-marine Mollusca from Curaçao. *Bijdr. Dierk.* 24, p. 25-32.
- BENTHEM JUTTING, W. S. S. VAN, 1927. Marine Molluscs of the island of Curaçao. *Bijdr. Dierk.* 25, p. 1-36.
- BOEKE, J., 1907. *Rapport betreffende een voorlopig onderzoek naar den toestand van de visscherij en de industrie van zeeproducten in de kolonie Curaçao, vol. 1.* 's-Gravenhage.
- COOMANS, H. E., 1958. A survey of the littoral Gastropoda of the Netherlands Antilles and other Caribbean islands. *Stud. Fauna Curaçao* 8, p. 42-111.
- COOMANS, H. E., 1959. *Rapport betreffende het economisch gebruik van Weekdieren van de Nederlandse Antillen.* Curaçao.
- COOMANS, H. E., 1963. The marine Mollusca of St. Martin, Lesser Antilles, collected by H. J. Krebs. *Stud. Fauna Curaçao* 16, p. 59-87.

- ENGEL, H., 1925. Westindische Opisthobranchiate Mollusken 1. *Bijdr. Dierk.* 24, p. 33-80.
- ENGEL, H., 1927. Westindische Opisthobranchiate Mollusken 2. *Bijdr. Dierk.* 25, p. 83-122.
- HOEVEN, J. VAN DER, 1849-1855. *Handboek der Dierkunde*, 2 delen. 2e druk. Leiden.
- HOULTUYN, M., 1770-1771. *Natuurlyke Historie of uitvoerige beschryving der Dieren, Planten en Mineraalen, volgens het samenstel van den Heer Linnaeus*, eerste deel, stuk 14, 15, 16. Amsterdam.
- HUSSON, A. M., 1960. *De Zoogdieren van de Nederlandse Antillen*. Curaçao/'s-Gravenhage.
- KREBS, H. J., 1864. *The West-Indian Marine Shells with some remarks*. Nykjobing.
- LORIÉ, J., 1887. Fossile Mollusken von Curaçao, Aruba und der Kueste von Venezuela. *Samml. Geol. Reichsmus. Leiden* 2, p. 111-149.
- MARCUS, E. DU BOIS-REYMOND & MARCUS, E., 1963. Opisthobranchs from the Lesser Antilles. *Stud. Fauna Curaçao* 19, no. 79, p. 1-76.
- ORBIGNY, A. d', [1841-]1853. Mollusques. In: R. DE LA SAGRA, *Histoire physique, politique et naturelle de l'Ile de Cuba*. Paris.
- ROCHEFORT, C. DE, 1658. *Histoire naturelle et morale des Iles Antilles de l'Amerique*. Rotterdam.
- RUMPHIUS, G. E., 1705. *D'Amboinsche Rariteitkamer*. Amsterdam.
- SCHEPMAN, M. M., 1888. Petrefakte aus quartären Ablagerungen. In: K. MARTIN, *Bericht über eine Reise nach Niederländisch West-Indien und darauf gegründete Studien*, vol. 2, Geologie. Leiden.
- SCHEPMAN, M. M., 1915. Mollusca. In: *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*, 1914-1917. 's-Gravenhage, p. 477-482.
- SIMONS, G. J., 1868. *Beschrijving van het eiland Curaçou uit verschillende bronnen bijeenverzameld*. Oosterwolde.
- TEENSTRA, M. D., 1836. *De Nederlandsche West-Indische eilanden in derzelfder tegenwoordigen toestand* 1. Amsterdam.
- VERNHOUT, J. H., 1914. The land- and freshwater-Molluscs of the Dutch West-Indian islands. *Notes Leyden Museum* 36, p. 177-189.
- WAGENAAR HUMMELINCK, P., 1940. A survey of the Mammals, Lizards and Mollusks. *Stud. Fauna Curaçao* 1, no. 2, p. 59-108.
- WAGENAAR HUMMELINCK, P., 1940. Mollusks of the genera Cerion and Tudora. *Stud. Fauna Curaçao* 2, no. 5, p. 43-82.

SUMMARY

THE OLDEST MOLLUSK FAUNA OF CURACAO,
IN SIMONS' DESCRIPTION OF THE ISLAND, 1868

The first attempt to make a faunal list for Curaçao, Netherlands Antilles, was done by the Reverend G. J. SIMONS, with help of the government physician N. ANSLIJN. The list contains 28 species of mollusks, both with Latin and common names. Since this is a fragment of the several hundreds of species that live on and around the island, we suppose that only the very common species were listed. SIMONS followed for the classification of his fauna the Handbook of Zoology by J. H. VAN DER HOEVEN (1849-1855). For the identification of the species he mainly had used the figures in M. HOUTTUYN (1770-1771), and in several cases those from VAN DER HOEVEN.

The 28 shell names are discussed by us, and provided with modern names. Many of the species names do not belong to Caribbean shells, however, for most of the species it was possible to determine which animals were meant by SIMONS. Sometimes the local (Papiamentu) names were helpful.

Although SIMONS' list has little scientific value, it is to appreciate that he tried to compile a faunal list of Curaçao. It was not until the present century that professional malacologists published about the recent shells of the island.